

Julkaistavissa perjantaina 1.5.2026 kello 12.45

Muutosvarauksin

SAK:n puheenjohtaja Jarkko Eloranta
Työväen Vappujuhla Helsingin Kansalaistorilla 1.5.2026

Jarkko Elorannan vappupuhe 2026

Hyvä juhlakansa, vapun viettäjät, hyvät toverit!

Vappu – työn, työntekijöiden ja työväenliikkeen suuri juhla. Kevään, valon ja paremman huomisen juhla. Tätä juhlapäivää on upeaa viettää täällä Helsingissä teidän kaikkien kanssa. Kiitos, että olette tulleet ja kiitos, että olette yhdessä tekemässä tästä vappujuhlasta ison kansanjuhlan, jossa työväenliikkeen arvot näkyvät ja kuuluvat ja vahvistuvat.

Juuri nyt on tärkeämpää kuin pitkään aikaan puolustaa demokratiaa ja oikeusvaltiota.

Elämme aikaa, jossa ihmisoikeudet kapenevat ja varallisuus keskittyy yhä harvempien käsiin – ja kietoutuu yhä tiukemmin poliittiseen vallankäyttöön. Aikaa, jossa teknologian murros etenee nopeasti ja osin arvaamattomasti. Aikaa, jossa ilmaston ja ympäristön suojeleminen jää liian usein muiden asioiden jalkoihin.

Elämme aikaa, jossa suurvaltojen voimapolitiikka jyrää monenkeskistä, sääntöpohjaista maailmajärjestystä. Diplomatia väistyy voimankäytön ja sodan tieltä.

Toivottomuus ja ahdistus kasvavat. Samaan aikaan politiikassa populistit tarjoavat helppoja vastauksia vaikeisiin kysymyksiin. Oikeistopopulismi ja uuskonservatiivisuus vetoavat, ja nostalgia myy.

Äärioikeisto on nousussa – ja jo vallassa – eri puolilla Eurooppaa ja maailmaa. Se tietää huonoa työväenliikkeen ajamille asioille ja arvoille: demokratialle, oikeusvaltiolle, tasa-arvolle, oikeudenmukaisuudelle, ihmis- ja ay-oikeuksille sekä työntekijöiden asemalle.

Siksi tänään täällä – ja tulevina viikkoina ja kuukausina kodeissa, työpaikoilla ja lähiyhteisöissä – meidän on tehtävä töitä näiden arvojen, ihanteiden ja tavoitteiden puolesta.

Huolehditaan siitä, että ensi vuoden vappuna, eduskuntavaalien jälkeen, olemme tilanteessa, jossa oikeistovalta Suomessa on päättynyt. Neljä vuotta lisää Orpon ja Purran laitaoikeistolaista politiikkaa olisi katastrofi Suomelle ja suomalaisille – taloudelle ja työlle, työntekijöille ja ammattiyhdistysliikkeelle. Sen tiedämme jo nykykokemuksella.

Orpon hallitus on epäonnistunut jokaisessa julkituomassaan tavoitteessa. Valtion velkaantumisen piti loppua ja työllisyyden piti kasvaa. Suomalaisten hyvinvoinnin piti lisääntyä ja elinkeinoelämän kukoistaa. Toisin kävi.

Valtion velkaantuminen kiihtyi. Työllisyys heikkeni ja työttömyys kasvoi. Köyhyys lisääntyi – ja syveni. Konkursseja tulee entistä enemmän, ja samalla kansalaisten usko tulevaisuuteen hiipuu.

Tuomiopäivän pasuunat julistavat suomalaisen hyvinvointivaltion päättyneeksi ja patistavat naisia kotiin hoitamaan lapsia ja vanhuksia.

Rahaa ei riitä enää kuin hyväosaisten hellimiseen ja omistajien paapomiseen veronalennuksilla.

Hyvä juhlakansa!

Orpon hallitus on toteuttanut elinkeinoelämän kirjoittamaa hallitusohjelmaa horjumatta. Asiantuntijoiden arviot eivät paina – eivätkä arjen kokemukset. Mikään ei näytä hetkauttavan hallituksen ideologista, yksisilmäistä uskoa siihen, että valittu talous- ja työllisyyspolitiikka on oikea.

Usko ei horju, vaikka tulokset ovat alle kaiken arvostelun. Ministereitä ei hetkauta lapsiköyhyys. Ei horjuta työttömien toimeentulotuska. Ei huolestuta opiskelijoiden hiipuva toivo. Ei paina ennätysnuorisotyöttömyys. Onhan meillä hallitusohjelma.

Ja on totta, että ympäröivä maailma ei ole hallituksen työtä helpottanut, eikä kansalaisten tulevaisuuteen toivoa valanut. Sodat, konfliktit, varustautuminen, hintojen nousu, energiahuolet, yleinen epävarmuus, kauppasodat, suurvaltojen pullistelu ovat ilman muuta omiaan kasaamaan tummia pilviä taivaalle, mutta juuri silloin maan hallituksen pitäisi yhdistää kansaa ja kansakuntaa, luoda näkymää, rakentaa yhteistyötä ja yhteisymmärrystä, mutta tämä oikeistohallitus on tehnyt juuri päinvastoin.

Karua kieltään Orpon oikeistohallituksen yhteiskunnallisista saavutuksista kertovat monet kansalaiskyselyt. On se sitten nuorisobarometri, kansalaispulssi, työelämäkysely tai kuluttajaluottamus. Viesti on sama ja aina yhtä tyly. Ihmisten arviot omasta, työelämän ja Suomen tilanteesta ovat heikentyneet.

Pessimismi valtaa mielet ja alakulo talouden. Siitä hallitus ei voi syyttää edellistä hallitusta, eikä ammattiyhdistysliikettä eikä muita ulkopuolisia. Se on aiheuttanut omilla toimillaan syvempää alakuloa, tulevaisuuden toivon hiipumista, pärjäämisen hapertumista ja siitä hallitus kantaa vastuun.

Hallitus uskoi ja uskoo elinkeinoelämän seireeninlaulun. Antakaa meille kaikki pyytämämme helpotukset, veronalennukset ja yritystuet ja kaikki muuttuu paremmaksi. Kaikki on annettu, rahaa on jaettu omille etupiireille ennennäkemättömän paljon ja ennennäkemättömän härskisti.

Kuinkas sitten kävikään? Valtion velka kasvaa, kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta leikataan ja kaikkein parhaimmalla asemassa oleville annetaan lisää. Yhteiskunta jakautuu kahtia yhä syvemmin ja yhä laajemmin.

Hyvät kuulijat!

Toivoa talouteen ja ihmisten toimeentuloon ovat tuoneet ammattiyhdistysliikkeen taistelemat palkankorotukset. Kaikin tavoin Orpon ja Purran hallitus on pyrkinyt ja pyrkii edelleen heikentämään palkansaajien yhteistä neuvotteluvoimaa, mutta siitä huolimatta ammattiyhdistysliike, siis järjestäytyneet työntekijät, onnistui neuvottelemaan, lakkojen siivittämänä, sellaiset palkankorotukset, että syvä ostovoimakuoppa on saatu kurottu umpeen.

Tästäkin hallitus yritti ottaa kunnian itselleen ja veronalennuksilleen, mutta tosiasia on, että pieni- ja keskipalkkaisen järjestäytyneen duunarin ostovoima heikkenee hallituksen veromuutosten vuoksi ja kasvaa vain ja ainoastaan ay-liikkeen neuvottelemien palkankorotusten ansiosta.

Ministerituloluokassa hallituksen veronalennukset toki kasvattavat oikein mojavasti palkkapussia, mutta se oikein alleviivaa tämän oikeistohallituksen politiikan ydinmehua. Hillot sille, jolla hilloa jo on.

Työntekijöiden asema työpaikoilla ja työelämässä on kärsinyt rajusti hallituksen politiikasta. Aika ei riitä luettelemaan hallituksen työelämäheikkennyksiä ja sosiaaliturvan leikkauksia. Johdonmukaista on ollut myös heikentää ammattiyhdistysliikettä ja vahvistaa työnantajan valtaa.

Työttömien ja lomautettujen toimeentuloa on leikattu rajusti. Järjestäytymistä on pyritty heikentämään poistamalla ammattiliittojen jäsenmaksujen verovähennysoikeus. Työehtosopimusten kattavuutta ja turvaa koverretaan paikallisen sopimisen vapauttamiselle. Ja kaiken tämän hallitus sanoo olevan pohjoismainen malli.

On pakko muistuttaa, että pohjoismainen työmarkkinamalli perustuu vahvaan molempien osapuolten järjestäytymiseen ja keskinäiseen neuvottelu- ja sopimustoimintaan. Suomessa hallitus on toiminut juuri päinvastoin. Euroopassakin halutaan työehtosopimusten kattavuutta ja laajuutta kasvattaa. Se kun on paras tapa turvata ja edistää työntekijöiden asemaa, työehtoja ja palkkausta sekä kehittää työelämää.

Suomi kulkee päinvastaiseen suuntaan. Mutta suunta on käännettävä, järjestäytymisen vahvistaminen pitää ottaa tavoitteeksi, työehtosopimusten kattavuutta on kasvatettava ja paikallisessa sopimisessa ay-liikkeen ja luottamusedustajien asemaa on vahvistettava. Keinoja löytyy, jos on tahtoa.

Järjestäytymistä voidaan edistää palauttamalla työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeus. Se myös keventää palkansaajien verotusta ja kasvattaa ostovoimaa. Kun kerran elinkeinoelämä on näyttänyt tietä kovissa ja poikkeuksellisissa vaatimuksissaan ja oikeistohallitus on niitä avoimin mielin ja syvin taskuin toteuttanut, niin duunarien ei pidä tyytyä vähempään.

Tulevaisuudessa olisikin toteutettava ay-jäsenmaksujen verovähennysoikeus puolitoistakertaisena. Se olisi oiva keino vahvistaa pohjoismaista, järjestäytymiseen pohjautuvaa työmarkkinamallia Suomessa ja taata vahva työehtosopimustoiminta työntekijöiden suojaksi ja työelämän kehittämiseksi jatkossakin.

Vahvat työmarkkinaosapuolet ovat myös kestävän demokraattisen yhteiskunnan peruspilareita. Niitä on syy vahvistaa, ei heikentää!

Hyvät ystävät!

Suomalaisessa työelämässä on kosolti korjattavaa Orpon hallituksen jäljiltä. Kelloa ei voi kääntää takaisin vuoteen 2023, mutta räikeimpiä ja onnettomimpia lakimuutoksia on peruttava. Sellainen on esimerkiksi juuri nyt käsittelyssä oleva laki vuoden määräaikaisista työsuhteista ilman perustetta. Tämän lain tekemiseen ei ole mitään perustetta. Ei talouteen, ei työllisyyteen, ei toimeentuloon, ei mihinkään liittyvää perustetta.

Tämä lakihanke kristallisoii nykyhallituksen politiikkaa karmealla tavalla. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti nuoriin ja naisiin, se tulee lisäämään raskaus- ja perhevapaasyrjintää, lisäämään työelämän epävarmuutta ja epäoikeudenmukaisuutta. Jopa hallituspuolueiden naisjärjestöt vastustavat lakihanketta, mutta eteenpäin mennään. Uskomatonta, ellei itse näkisi ja kokisi todeksi.

Meillä ei ole Suomessa pulaa määräaikaisista työsuhteista, päinvastoin. Meillä on pulaa pysyvistä työsuhteista, mutta silti tätäkin typeryyttä edistetään kritiikistä ja vaikutuksista piittaamatta. Ei tarvitse ihmetellä miksi syntyvyys laskee ja perheen perustamista lykätään. Epävarmuutta epävarmuuden päälle – tätäkö me haluamme yhteiskuntaan ja työelämään lisää?

Hyvät kuulijat!

Työmarkkinarikollisuus ja työntekijöiden hyväksikäyttö on rävähtänyt kansakunnan verkkokalvoille rujona kuvana viime kuukausina. Suomessa on laajaa ja systemaattista työntekijöiden hyväksikäyttöä. Modernia orjuutta, kuten palkittu tietokirjailija ja toimittaja Paavo Teittinen on kuvannut.

Ilmiö ei ole uusi, eikä ay-liikkeelle tuntematon. Sen korjaamiseen ei vain tunnu suomalaisesta oikeusvaltiosta löytyvän tahtoa ja tekijöitä. Lainsäädäntökin laahaa perässä ja aiheuttaa suorastaan absurdeja tilanteita riistettyjen työntekijöiden näkökulmasta.

Nykyhallitukselle on annettava kiitostakin tässä asiassa. Rikoslakia ollaan tässä yhteydessä kiristämässä. Oikeansuuntaista mutta riittämätöntä.

Lisää keinoja työmarkkinarikollisuuden torjuntaan tarvitaan. SAK on esittänyt palkkavarkauden kriminalisointia, siis sitä, että työnantajaa rangaistaan tahallisesta palkan maksamatta jättämisestä. Nykyisin palkkavarkaudesta selviää usein ilman mitään seuraamuksia ja monesti vain sillä, että maksaa sen palkan mikä jo aiemmin olisikin pitänyt maksaa

Tähän on tultava muutos. Tällä hetkellä työmarkkinarikollisuus on aivan liian kannattava liiketoimintamalli minimaalisella kiinnijäämisriskillä ja naurettavilla rangaistuksilla.

Tarvitsemme myös ammattiliitoille kanneoikeuden, jotta haavoittuvassa asemassa olevia työntekijöitä voidaan puolustaa ja heidän oikeutensa turvata.

Tarvitsemme tilaajavastuulain täsmentämistä niin että pääurakoitsija vastaa kaikkien alihankkijoidensa velvoitteiden noudattamisesta.

Tarvitsemme hankintalain uudistamista niin, ettei veroeuroja valu työmarkkinarikollisten taskuihin.

Moni työntekijä on haavoittuvassa asemassa. Kyse ei ole vain työmarkkinarikollisuudesta. Palkkatyötä teetetään yrittäjätöinä, monesti jopa niin, ettei työn tekijä edes tiedä olevansa yrittäjä.

On myös tilanteita, joissa oikeuslaitos on katsonut työn olevan palkkatyötä, mutta siitä huolimatta työnantaja ei palkkaa ihmisiä työsuhteeseen, vaan antaa työn yrittäjätöinä. Näin on esimerkiksi ruokalähettiläiden kohdalla.

On käsittämätöntä, että korkeimman hallinto-oikeuden Woltia koskevasta ruokalähettiläisluomuksesta huolimatta yhtiö ei edelleenkään palkkaa lähettiläitä työsuhteeseen.

Sadan lähetin palkkaaminen työsuhteeseen on kosmeettista puuhastelua sen rinnalla, että useampi tuhat työskentelee yrittäjänä. Miten voi olla oikeusvaltiossa mahdollista, että korkeimman hallinto-oikeuden tuomiota ei panna täytäntöön, vaan homma jatkuu kuin mitään ei olisi tapahtunut? Onko toimeenpanovalta nukahtanut vai haluton toimimaan tässä asiassa?

Hyvä vappuväki!

Tulevaan hallituskauteen valmistautuminen on jo täydessä käynnissä. Keskustelu julkisen talouden tasapainottamisesta käy kiivaana. Eduskuntapuolueet Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta ovat sitoutuneet niin sanottuun velkajarruun. Näillä näkymin julkista taloutta ollaan sopeuttamassa menoleikkauksilla ja veronkorotuksilla lähemmäs kymmenellä miljardilla.

Summa on valtava. Nykyhallituksen nettosopeutus jää parhaimmillaankin vain noin puoleen ensi kaudella odottavasta summasta.

Säästökohteita haetaankin vimmatusti. Katseet ovat kääntyneet myös työeläkkeisiin ja työeläkejärjestelmään.

Sanon suoraan. Me emme hyväksy työeläkevarojen kaappaamista valtion budjetin täytteeksi, emmekä eläke-etuksien heikentämistä ja eläkemaksujen alentamista, jotta verotusta voidaan vastaavasti kiristää valtion tulojen lisäämiseksi. Työmarkkinajärjestöt ovat pitäneet huolta eläkejärjestelmän kestävydestä ja eläkeuudistuksilla on vahvistettu myös julkista taloutta.

Tällä hallituskaudella työmarkkinajärjestöjen sopimalla uudistuksella julkinen talous vahvistuu lähes kahdella miljardilla eurolla. Se on puolet siitä, mihin nykyinen hallitus on politiikkatoimillaan kyennyt.

Työeläkejärjestelmää on jatkossakin uudistettava sen omista tarpeista lähtien. Nyt siihen ei ole tarvetta. Työeläkejärjestelmä on kohtuullisessa kunnossa, etuuksista voidaan huolehtia ja maksujen taso on sovittu aina vuoteen 2030 saakka. Työmarkkinajärjestöt ovat valmiit tarkastelemaan järjestelmän kestävyyttä ja uudistustarpeita, jos eläkejärjestelmän tilanne sitä vaatii. Keskeistä on, että eläkejärjestelmä on vakaa ja ennustettava. Äkkinäiset ja jatkuvat muutokset rapauttavat työntekijöiden luottamusta järjestelmään, jonka aikahorisontti on monen vaalikauden mittainen.

Työeläkejärjestelmä turvaa kohtuullisen toimeentulon työuran jälkeen. Se tukee myös julkista taloutta. Eläkkeisiin työnantajilta ja työntekijöiltä kerätyt varat on tarkoitettu turvaamaan nykyisten ja tulevien eläkeläisten työeläkkeet. Niitä ei voi käyttää valtion muiden menojen katteeksi tai muihin poliitikkojen pohtimiin hyviin tarkoituksiin.

Hallituksen kehysriihessä päättämät muutokset yrittäjien eläketurvaan kertovat palkansaajien kannalta karua kieltä. Palkansaajien eläkeleikkauksia väläytellään ja samaan aikaan hallitus jatkaa ja kasvattaa yrittäjien mahdollisuutta alivakuuttaa itsensä. Tätä paikataan veronmaksajien taakan kasvattamisella lähes sadalla miljoonalla eurolla, entisten lähes kuudensadan miljoonan euron lisäksi.

Yrittäjien vastuuta omasta eläketurvastaan tulisi lisätä eikä vähentää. Yrittäjien oman vastuun kasvattaminen lisäisi myös palkansaajien ja yrittäjien välistä kilpailuneutraliteettia.

Hyvät kuulijat, hyvät toverit!

Myös elinkeinoelämän puolelta alkaa tihkua toiveita ensi vaalikaudelle. Yllättäen siellä ollaan taas käymässä palkansaajan kukkarolla. Tarjolla on työajan pidennystä, arkipyhien leikkausta, pitkien vuosilomien lyhentämistä ja palkankorotusten suitsimista. Puhumattakaan julkisten palvelujen alasajosta.

Jos emme halua tämän tapahtuvan, on meidän tehtävä yhdessä töitä ja paljon. Suomen, suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän suunta päätetään ensi vuoden huhtikuun eduskuntavaaleissa.

Me emme varmasti halua nykymenon jatkuvan. Siksi meidän on toimittava yhdessä ja on toimittava tehokkaasti. Elinkeinoelämä kerää ennätysmäärän rahaa oikeiston vaalityöhön. Työväenliikkeellä sen sijaan on ihmisiä ja tahtoa, voimaa ja valtaa.

Käytetään vahvuksiamme, puhutaan ihmisille, organisoidaan ihmisiä, sitoutetaan ihmisiä, eikä unohdeta oikeiston leikkauksia ja heikennyksiä. Niiden sijaan rakennetaan yhdessä parempaa, oikeudenmukaisempaa ja valoisampaa Suomea. Kiitos ja hyvää vappua jokaiselle!